

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring
av tvångsmedelslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att förutsättningarna för anhållande och häktning ändras så att den som misstänks för brott skall kunna anhållas eller för tiden för rättegång häktas på grund av flykt-, kollusions- eller återfallsfara, om det strängaste straffet som stadgas för brottet är fängelse i minst ett år. För närvarande förutsätts att det strängaste straffet är fängelse i mer än ett år. Det föreslås att förutsättningarna för reseförbud ändras på motsvarande vis.

Det föreslås att stadgandena om häktning av en dömd preciseras och differentieras enligt det

utdömda straffet. Den viktigaste ändring som föreslås är att häktning av den som har dömts till ovillkorligt fängelsestraff i minst två år inte förutsätter flyktfara eller återfallsfara.

Den allmänna rätten att gripa föreslås bli utvidgad till att gälla även lindrig skadegörelse.

Det föreslås vidare att stadgandena om kroppsbesiktning ändras så att blodprov kan tas också av annan hälsovårdspersonal än läkare.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Enligt 1 kap. 3 § tvångsmedelslagen som trädde i kraft vid ingången av 1989 får den som på sannolika skäl misstänks för brott anhållas och häktas, om det strängaste straffet för brottet är högre än fängelse i ett år eller om brottet utgörs av olovligt brukande och den misstänktes förhållanden eller andra omständigheter gör det sannolikt att han

1) flyr eller på annat sätt drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff (*flyktfara*),

2) försvårar sakens utredning genom att undanröja, förstöra, ändra eller gömma bevis eller påverka ett vittne, en målsägande, en sakkunnig eller en medgärningsman (*kollusionsfara*) eller

3) fortsätter sin brottsliga verksamhet (*återfallsfara*).

Stadgandet om olovligt brukande fogades till lagen år 1992.

Den som på sannolika skäl misstänks för ett särskilt grovt brott, dvs. ett brott för vilket inte stadgas lindrigare straff än två års fängelse, får anhållas och häktas även om det inte finns flykt-, kollusions- eller återfallsfara. Den som är okänd och vägrar uppge sitt namn eller sin adress eller lämnar uppenbart osann uppgift därom och som på sannolika skäl misstänks för ett brott, får anhållas oavsett det för brottet stadgade straffet. Likaså får oavsett det för brottet stadgade straffet den anhållas och häktas som på sannolika skäl misstänks för ett brott, om det är sannolikt att han genom att lämna landet drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff.

Om häktning av dömd stadgas i 1 kap. 26 § att när en svarande som är häktad döms till ovillkorligt fängelsestraff, skall domstolen på de grunder som anges i 8 § besluta om han

fortfarande skall hållas häktad tills verkställigheten av straffet inleds eller annat förordnas i saken. I 1 kap. 8 § stadgas igen att den som på sannolika skäl misstänks för ett brott får under de förutsättningar som nämns i 3 § 1 mom. häktas, om det är nödvändigt för att säkerställa förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff eller för att hindra att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Den som på sannolika skäl misstänks för ett brott kan i stället för att anhållas och häktas meddelas reseförbud. Förutsättningarna för reseförbud är i huvudsak desamma som för anhållande och häktning, men reseförbud kan inte användas vid kollusionsfara, utan endast vid flyktfara eller återfallsfara.

Om den allmänna rätten att gripa stadgas i 1 kap. 1 §. Enligt lagrummet får vem som helst gripa den som har begått brott om han anträffas på bar gärning eller flyende fot, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande eller lindrigt bedrägeri.

Stadgandena om kroppsbesiktning ingår i kapitel 5. Med kroppsbesiktning avses att man besiktar den undersöktes kropp, tar blodprov eller gör annan undersökning av hans kropp. Enligt 12 § 2 mom. i samma kapitel får andra än läkare inte ta blodprov eller utföra annan undersökning som kräver medicinsk sakkunskap.

2. Utgångspunkterna för propositionen och de viktigaste förslagen

2.1. Anhållande

I den proposition som ledde till stiftandet av tvångsmedelslagen (RP 14/1985 rd) föreslogs det att den som på sannolika skäl misstänks för brott enligt huvudregeln skulle ha kunnat anhållas, häktas eller meddelas reseförbud om det för brottet stadgade strängaste straffet var *minst ett års fängelse*. Förslaget motiverades med att vid totalrevideringen av strafflagstiftningen hade valet av straffskalor för vissa brott visat sig vara problematiskt på grund av stadgandena om tvångsmedel. Detta leder lätt till att maximistrafpen på ett konstlat sätt höjs enbart för att göra det möjligt att använda tvångsmedel. En sänkning av den straffgräns som möjliggör anhållande och häktning till

fängelse i jämnt ett år skulle ha underlättat valet av straffskalor.

Riksdagens grundlagsutskott konstaterade i sitt utlåtande till lagutskottet (GrUU 4/1986 rd) att den av regeringen föreslagna sänkningen av de straffgränser som gör det möjligt att använda tvångsmedel allmänt taget skulle ha inneburit en lindring av förutsättningarna för att använda tvångsmedel. Enligt utskottets uppfattning skulle en sådan ändring med tanke på de grundläggande rättigheterna ha varit motiverad endast om det fanns synnerligen vägande skäl. I regeringens proposition hade sådana skäl emellertid inte redovisats. Lagutskottet omfattade i sitt betänkande (LaUB 9/1986 rd) grundlagsutskottets ståndpunkt och föreslog att anhållande, häktning och meddelande av reseförbud i regel skulle förutsätta att det för brottet stadgade straffet är *mer än ett års fängelse*. Detta blev också lagens innehåll.

I den regeringsproposition som gällde det första skedet av totalreformen av strafflagstiftningen (RP 66/1988 rd.) föreslogs att maximistrafpen för olovligt brukande skulle vara fängelse i ett år sex månader. Riksdagens lagutskott fäste i sitt betänkande (LaUB 6/1990 rd) uppmärksamhet vid att denna straffskala i vissa i praktiken sällsynta fall kan vara alltför lindrig. Utskottet ansåg att det i 28 kap. strafflagen borde tas in en särskild bestämmelse om grovt olovligt brukande med tanke på dessa fall. Som strängaste straff för grovt olovligt brukande föreslogs två års fängelse.

Dessutom ansåg utskottet att då i lagen tas in ett särskilt stadgande om grovt olovligt brukande, är ett års fängelse ett tillräckligt stort maximistraf för olovligt brukande, vilket är lägre än maximistrafpen för stöld. Riksdagen godkände utskottets ståndpunkt och ändrade lagförslaget så som utskottet hade föreslagit.

Följden av denna lagändring blev att den som misstänktes för olovligt brukande av motorfordon inte kunde anhållas eller häktas. I en proposition som avläts år 1991 (RP 153/91 rd) föreslog regeringen därför en ändring av huvudregeln för anhållande så, att den som misstänks för brott skall få anhållas och häktas för att avvärja flykt-, kollusions- eller återfallsfara, om det för brottet stadgade straffet är minst ett års fängelse. Riksdagen beslöt emellertid att bevara huvudregeln oförändrad och fogade endast till den ett undantag, enligt vilket anhållande är möjligt vid olovligt brukande även om det strängaste straffet för brottet inte

är högre än fängelse i ett år. Lagutskottet motiverade ståndpunkten i sitt betänkande (LaUB 1/1992 rd) med ”att det ännu i detta skede, då första fasen av strafflagsreformen har varit i kraft ett år och de övriga faserna fortfarande bereds, inte går att bedöma om det finns anledning att ändra tvångsmedelslagen på det sätt regeringen föreslår, nämligen så att den som på sannolika skäl misstänks för brott, när stadgade förutsättningar föreligger, kan anhållas om det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst ett år.”

När förundersöknings- och tvångsmedelslagarna behandlades i riksdagen visste man ännu inte exakt vilket innehåll propositionen om det första skedet av totalrevideringen av strafflagstiftningen skulle få. Proposition gavs 1988. Då strafflagsreformen nu framskridit längre måste även frågan om de straffgränser som tvångsmedlen förutsätter tas upp till ny prövning, så som det förutsågs då tvångsmedelslagen stiftades.

De lagar som hör till det första skedet av totalrevideringen av strafflagstiftningen (769—843/90) trädde i kraft den 1 januari 1991. Regeringens proposition som omfattar det andra skedet (RP 94/1993 rd) behandlas som bäst i riksdagen. Till reformens centrala principer hör en klar grovhetsgradering av brotten och en strävan att justera straffskalorna för de olika brotten så att de bättre motsvarar klandervärdet och även de straff som domstolarna i praktiken dömer ut. De delar av strafflagen som ännu inte har reviderats kännetecknas av vida straffskalor. I praktiken mäts straffen för dessa brott nästan alltid ut långt under straffskalans mittpunkt.

Det för brottet stadgade strängaste straffet har i nästan alla länder traditionellt varit utslagsgivande för möjligheten att använda tvångsmedel för att trygga utredningen av brottet samt rättegången och verkställigheten av straffet. I bland har man varit tvungen att på ett konstlat sätt höja straffmaxima för att få befogenheter att använda nödvändiga tvångsmedel. I princip måste man likväl utgå ifrån att maximistraffet för ett brott skall bestämmas på grundval av brottets förkastlighet och skadlighet och inte med tanke på möjligheterna att använda tvångsmedel.

Förutom stadgandet om olovligt brukande innehåller de kapitel i strafflagen som reviderades 1991 många stadganden i vilka maximistraffet är fängelse i ett år. I regeringens

proposition som omfattar det andra skedet av totalrevideringen av strafflagstiftningen finns över tio sådana straffstadganden. I samband med att totalrevideringen av strafflagstiftningen fortsätter är avsikten att fortsättningsvis justera straffskalorna så att de bättre motsvarar de straff som i praktiken döms ut. Även i fortsättningen kan det visa sig vara straffrättsligt motiverat att ta i bruk nya straffstadganden i vilka maximistraffet är fängelse i ett år. Sänkningen av straffmaxima för brotten får emellertid inte leda till att möjligheterna att reda ut brotten försvåras på grund av att anhållningsbefogenheter saknas. Därför föreslås att 1 kap. 3 § 1 mom. tvångsmedelslagen ändras så, att den som misstänks för brott skall få anhållas för att avvärja flykt-, kollusions- eller återfallsfara, om det för brottet stadgade straffet är fängelse i minst ett år.

2.2. Häktning av dömd

Stadgandena om häktning av en person som domstolen redan dömt till fängelsestraff eller om att fortfarande hålla honom häktad har ändrats ofta under de senaste decennierna. Stadgandena reviderades år 1974 i samband med totalrevideringen av lagstiftningen om verkställighet av straff, år 1979 samt då tvångsmedelslagen trädde i kraft. Innan tvångsmedelslagen trädde i kraft fanns stadgandena i förordningen om införande av strafflagen.

Ända tills tvångsmedelslagen trädde i kraft, dvs. till slutet av 1988, bestämdes förutsättningarna för att häkta en dömd person eller att fortfarande hålla honom häktad enligt det utdömda straffet. Före år 1974, då förutom fängelsestraff även tukthusstraffet användes i Finland, varierade förutsättningarna enligt om personen hade dömts till tukthus eller fängelse. Förutsättningarna för att häkta personer som dömts för stöldbrott eller att fortfarande hålla dem häktade var friare än i fråga om personer som dömts för andra brott.

Enligt 1974 års lagstiftning skulle den dömda häktas, om det ädömda frihetsstraffet var två år eller därutöver, såfram det inte var uppenbart, att skäl därtill inte förelåg. En person som dömts till frihetsstraff i minst ett år men under två år kunde häktas om det förelåg flykt-, kollusions- eller återfallsfara. En person som dömts till frihetsstraff under ett år kunde däremot häktas endast om han inte hade

stadigvarande boningsort i landet och om det förelåg skäl att befara att han begav sig på flykt.

Snart efter år 1974 upplevde man som ett problem att de som dömts till frihetsstraff under ett år ofta blev på fri fot under omständigheter i vilka deras livssituation var mycket instabil. Många av de dömda fortsatte lätt sin brottsliga verksamhet och kunde bli dömda till t.o.m. flera frihetsstraff under ett år innan de förpassades till en straffanstalt. Lagen ändras därför 1979 så att man i dessa fall gjorde det möjligt att genom häktning avbryta en tydligt urskiljbar brottscirkel. Lagen ändrades så att en person som dömts till frihetsstraff under ett år kunde häktas eller kvarhållas i häkte också då han för flera med korta mellantider förövade brott dömts till fängelsestraff, och häktning var av nöden för att förhindra fortsatt brottslig verksamhet av lika allvarlig art.

I samband med att tvångsmedelslagen stiftades ändrade man väsentligt stadgandena om förutsättningarna för att häkta en person som redan dömts till straff eller att fortfarande hålla honom häktad. I 1 kap. 26 § tvångsmedelslagen stadgas, att när en svarande som är häktad döms till ovillkorligt fängelsestraff, skall domstolen på de grunder som anges i 8 § besluta om han fortfarande skall hållas häktad tills verkställigheten av straffet inleds eller annat förordnas i saken. I 8 § i samma kapitel stadgas åter, att den som på sannolika skäl misstänks för ett brott får under de förutsättningar som nämns i 3 § 1 mom. häktas, *om det är nödvändigt för att säkerställa förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff eller för att hindra att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet.* Ovan nämnda stadganden kan tolkas, och de har även i praktiken tolkats så, att också i de fall då gärningsmannen döms till ett flera år långt ovillkorligt fängelsestraff förutsätter häktning av honom att det föreligger flykt- eller återfallsfara.

Delegationen för brottsförebyggande som verkar vid justitieministeriet har i sin rapport om rån mot penninginrättningar och affärer (justitieministeriets lagberedningsavdelnings publikation 7/1993) föreslagit bl.a. att den som för väpnat rån dömts till ett ovillkorligt fängelsestraff som regel borde hållas häktad tills straffverkställigheten börjar, eftersom återfallsrisken vid dessa brott är högre än i genomsnitt. Det kan inte heller annars anses befogat att häktning av den som dömts till ett långt

frihetsstraff förutsätter fara för flykt eller återfall. Då den dömda försätts på fri fot kan det dröja t.o.m. ett år innan verkställigheten av straffet kan börja, om domen överklagats. Det straffrättsliga systemets trovärdighet lider skada, om den som dömts till ett långt frihetsstraff för ett grovt brott försätts på fri fot i väntan på att verkställigheten skall börja. Eftersom rannsaktionsfängelse enligt 3 kap. 11 § strafflagen till fullo räknas till godo som strafftid är det inte nödvändigtvis förenligt med den dömes intressen att verkställigheten uppskjuts.

Bestämmelserna i 1 kap. 26 § tvångsmedelslagen förslås bli ändrade så att den som dömts till fängelse i minst två år får häktas eller hållas häktad oavsett om det finns fara för flykt eller återfall. Är straffet fängelse under två år men likväl minst ett år, skulle häktning av den dömda däremot även i fortsättningen förutsätta att den dömda sannolikt flyr eller på något annat sätt drar sig undan rättegång eller fortsätter sin brottsliga verksamhet. I lagrummet hänvisas inte till kollusionsfara, eftersom sådan fara som regel inte längre finns efter att domen fallit. Den som dömts till ovillkorligt fängelsestraff på kortare tid än ett år skulle kunna häktas eller hållas häktad, om han inte har stadigvarande bostad i Finland och det är sannolikt att han genom att avlägsna sig från landet undandrar sig verkställigheten av straffet. Förslaget motsvarar graderingen av förutsättningarna för anhållande. Dessutom skulle den som dömts till ett sådant straff kunna häktas eller hållas häktad, om han i en eller flera domar har dömts till fängelsestraff för flera brott som begåtts med korta mellanrum och häktning är nödvändig för att hindra fortsatt brottslig verksamhet av lika allvarlig art. Bestämmelsen motsvarar den s.k. brottsspiralsbestämmelsen som 1979—1988 fanns i 30 a § 1 mom. förordningen om införande av strafflagen.

2.3. Underrättelse om anhållande

Den europeiska kommittén för förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling (CPT) besökte Finland 1993. I kommitténs rapport rekommenderas, att befogetheterna att i undantagsfall uppskjuta en frihetsberövads möjligheter att utnyttja sin rätt att underrätta en släkting eller tredje part om anhållandet skall klart begränsas och att en

uttrycklig tidgräns skall slås fast. Uppskjutande av underrättandet skall omgärdas med sakliga rättsskyddsgarantier så att det görs en skriftlig anteckning om uppskjutandet jämte grunderna och att för åtgärden krävs samtycke av högre polismyndighet eller åklagaren.

Om underrättelse som angående anhållandet skall ges den anhållnes anhöriga eller någon annan som står honom nära stadgas i 1 kap. 7 § 2 mom. tvångsmedelslagen. Underrättelsen skall ske så snart detta kan ske utan synnerligt men för utredningen av brottet. Bestämmelsen har utformats så att som utgångspunkt för prövningen tas det synnerliga men som underrättelsen eventuellt medfört för utredningen av saken, och skyldigheten att underrätta är beroende av att ett dylikt men inte är för handen. Så tolkas bestämmelsen i regeringens svar på de rekommendationer, anmärkningar och begäran om information som ingår i kommitténs rapport. Enligt svaret "skulle bestämmelsen kunna skrivas på ett motsatt sätt; först skulle som huvudregel slås fast att den misstänktes anhöriga utan dröjsmål skall underrättas om frihetsberövandet och därefter skulle nämnas de viktiga undantagsgrunder vilka berättigar att uppskjuta underrättandet." Formulerad på detta sätt motvarar bestämmelsens ordalydelse bättre motiven i regeringens proposition med förslag till tvångsmedelslag. Enligt motiven är huvudregeln den att underrättelse skall ske och undantag kan göras endast av synnerliga skäl.

2.4. Tagande av blodprov

Enligt 5 kap. 9 § tvångsmedelslagen är undersökning som gäller person kroppsvisitation eller kroppsbesiktning. Kroppsvisitation avser undersökning av vad någon har sina i kläder eller annars bär på sig. Kroppsbesiktning däremot omfattar den undersöktes kropp och innebär tagande av blodprov eller annan undersökning av någons kropp.

Enligt 12 § 2 mom. i samma kapitel får andra än läkare inte ta blodprov eller utföra någon annan undersökning som kräver medicinsk sakkunnskap. Nu förelås att hänvisningen till tagande av blodprov skall utgå ur momentet. I momentet skulle likväl bli kvar bestämmelsen att endast en läkare får utföra undersökningar som kräver medicinsk sakkunnskap.

Avsikten med ändringen är att även andra

till hälsovårdspersonalen hörande personer än läkare skall kunna ta blodprov. Detta är nödvändigt i landets glesbygder, särskilt i norra Finland. I dessa trakter har man varit tvungen att av ekonomiska skäl minska läkarjourerna i hälsocentralerna. I många hälsocentraler, som t.ex. nattetid saknar läkare, finns likväl sjukskötare, som kan ta provet. Den gällande bestämmelsen medför att polisen i dessa trakter nattetid är tvungen att transportera rattfyllerimisstänkta t.o.m. flera hundra kilometer till närmaste jourhavande läkare.

Traditionellt har det inom hälsovården — i motsats till vad som är fallet inom rättsmedicinen — ankommit på andra än läkare att ta blodprov. Inom hälsovården bestämmer hälsovårdslagstiftningen och hälsovårdsmyndigheternas anvisningar vilka åtgärder som får utföras endast av en läkare och vilka den övriga hälsovårdspersonalen får vidta. Dessa myndigheter har meddelat att de är beredda att efter lagändringen meddela anvisningar enligt vilka även vissa andra av hälsovårdspersonalen än läkare skulle kunna ta blodprov vid kroppsbesiktning. Myndigheterna har likväl understrukt att den allmänna bestämmelsen om åtgärder som kräver medicinsk sakkunnskap skall bli kvar i lagen, eftersom andra åtgärder då kan överföras först efter grundligt övervägande.

I framtiden kommer konstaterandet av intag av alkohol och graden av påverkan i fråga om rattfyllerimisstänkta nästan i samtliga fall att ske genom mätning av alkoholhalten i utandningsluften. I synnerhet med tanke på glesbygden behövs det föreslagna stadgandet emellertid tills vidare.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga betydande ekonomiska eller organisatoriska verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Vid beredningen har inrikesministeriet, centralkriminalpolisen och tullstyrelsen hörts.

DETALJEMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 kap. Gripande, anhållande och häktning

1 §. *Allmän rätt att gripa.* I paragrafen stadgas om den allmänna rätten att gripa. Vem som helst får gripa den som anträffas på bar gärning eller flyende fot, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande eller lindrigt bedrägeri. Samtliga dessa brott utgör lindriga former av gradindelade brott.

Den allmänna rätten att gripa har utsträckt att omfatta nämnda lindriga gärningsformer, eftersom det genast då brottet begåtts ofta är omöjligt att med säkerhet bedöma till vilken svårhetsgrad gärningen hör. Genom förteckningen har man även velat förhindra en konstlad höjning av straffskalan enbart för att göra det möjligt att bruka behövliga tvångsmedel.

Det föreslås att till förteckningen i 1 mom. fogas lindrig skadegörelse. Vid det första skedet av totalrevideringen av strafflagen gradindelades skadegörelse på motsvarande sätt i tre svårhetsgrader. Lindrig skadegörelse kännetecknas speciellt av att gärningsmannen anträffas på bar gärning med att t.ex. slå in fönster eller förstöra eller smutsa ned annan egendom.

3 §. *Förutsättningar för anhållande.* Grundregeln om förutsättningarna för anhållande i 1 mom. 2 punkten föreslås bli ändrad så att den som på sannolika skäl misstänks för brott får anhållas, om det strängaste straffet som stadgas för brottet är fängelse i minst ett år och det dessutom finns flykt-, kollusions- eller återfallsfara. Den gällande lagen förutsätter att det för brottet stadgade strängaste straffet fängelse i mer än ett år eller att brottet utgörs av olovligt brukande. Det föreslås att hänvisningen till olovligt brukande stryks så som onödig.

Uttrycket "det strängaste straffet" togs i bruk då stadgandena om preskription i 8 kap. strafflagen reviderades 1973. Enligt 8 kap. 1 § 3 mom. strafflagen avses med det för brottet stadgade svåraste eller strängaste straffet "det straff som i det på fallet tillämpliga straffstadgandet är utsatt såsom högsta straff för brott, begånget under de i saken föreliggande omständigheterna." Detta stadgande lämpar sig även som tolkningsanvisning vid tolkningen av det uttryck som används i tvångsmedelslagen. I

den del av strafflagen som ännu inte reviderats finns ännu några straffstadganden med en speciell straffskala för den händelse att brottet begåtts under förmildrande eller försvårande omständigheter. Det för brottet stadgade strängaste straffet bestäms enligt en sådan skala endast om gärningen i fråga kan anses begånget under sådana omständigheter. Vid revideringen av strafflagen har man avstått från att använda sådana straffskalor.

Då man fattar beslut om anhållande beaktas inte heller de allmänna straffminskingsgrunderna. Om en ung person gör sig skyldig till olovligt brukande eller en vuxen till försök till olovligt brukande, kan vardera dömas till högst nio månaders fängelse, vilket är maximistraffet för olovligt brukande minskat med en fjärdedel. Vid bedömningen av rätten att använda tvångsmedel anses däremot ett års fängelse som det för brottet stadgade strängaste straffet.

Enligt 1 kap. 8 § 1 mom. tvångsmedelslagen är förutsättningarna för häktning i princip desamma som för anhållande. Den som misstänks för ett brott kan alltså häktas, om det för brottet stadgade strängaste straffet är fängelse i minst ett år.

6 §. *Anhållningsberättigad tjänsteman.* Om anhållande beslutar en anhållningsberättigad tjänsteman. De anhållningsberättigade tjänstemännen räknas upp i 1 kap. 6 § tvångsmedelslagen. De anhållningsberättigade polismännen räknas upp i punkten 1. Enligt förslaget ses punkten över så att den motsvarar polisförvaltningens nya tjänstebeteckningar.

De anhållningsberättigade tulltjänstemännen räknas upp i 3 punkten. Enligt punktens gällande lydelse är följande tjänstemän anhållningsberättigade: vid tullstyrelsens revisions- och övervakningsavdelning avdelningschefen och biträdande avdelningschefen, chefen för övervakningbyrån, chefen för undersökningsbyrån, överinspektör och tullsekreterare som sköter förundersökningsuppgifter samt i tull-distrikt tulldirektören, chefen för övervakningsbyrån och tullöverinspektör som sköter förundersökningsuppgifter.

Tulleverkets organisation och tjänstebemäning har ändrats. Tullstyrelsens revisions- och övervakningsavdelning har ändrats till bevaknings- och revisionenheten, som leds av en chef.

Antalet tulldistrikt har minskats från tretton

till sju. Nu sköts de uppgifter inom tulldistrikten som ankommer på de tjänstemän som nämns i den föräldrade 6 § 3 punkten 1 kap. tvångsmedelslagen av chefen för tulldistriktet, direktören och biträdande direktören som sköter bevakningsuppgifter samt överinspektör och tullöverinspektör som sköter förundersökningsuppgifter.

Det föreslås att 6 § 3 punkten 1 kap. tvångsmedelslagen ändras så att den motsvarar tullverkets nuvarande organisation och tjänstebemärkningar.

7 §. *Underrättelser och registrering.* Bestämmelsen om underrättande om anhållande föreslås bli ändrad så att någon av den anhållnes anhöriga eller någon annan som står honom nära utan dröjsmål skall underrättas om anhållandet. Underrättandet kunde skjutas fram endast om den skulle förorsaka synnerligt men för utredningen av brottet. Ett sådant skäl kunde vara t.ex. att mottagaren av meddelandet är misstänkt för delaktighet i brottet eller att han eller hon sannolikt varnar den anhållnes medgärningsmän som är på fri fot. Om framskjutandet av underrättelsen beslutar enligt förslaget en anhållningsberättigad tjänsteman. Avsikten är att bestämmelsen i förordningen om förundersökning och tvångsmedel (575/88) om anteckningar i förhörprotokollet kompletteras så att även orsaken till framskjutandet av underrättelsen skall antecknas.

Enligt förslaget skall det sättas ut en tidsgräns för framskjutandet av underrättelsen. Häktningssyrkandet i fråga om en anhållen skall framställas utan dröjsmål och senast den tredje dagen efter gripandet före klockan tolv. Med hänsyn till skälen för framskjutandet av underrättelsen kunde tiden bli alltför kort om underrättandet borde ske senast då häktningssyrkandet framställs. Därför föreslås det att underrättelsen skall ske senast då domstolen tar upp häktningssyrkandet till handläggning. Häktningssyrkandet skall tas upp senast fyra dygn efter gripandet. Häktas den anhållne, kan han själv ta kontakt med sina anhöriga eller andra personer på det sätt som stadgas i lagen om rannsaksinfångelse (615/74).

8 §. *Häktningsföresättningar.* Enligt 1 mom. får den som på sannolika skäl misstänkts för ett brott häktas under de föresättningar som nämns i 3 § 1 mom., om det är nödvändigt för att säkerställa förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff eller för att hindra att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verk-

samhet. I nämnda 3 § 1 mom. stadgas om föresättningarna för anhållande, vilket innebär att i föresättningarna för bägge tvångsmedlen i princip är de samma.

Medan tvångsmedelslagen varit i kraft har bestämmelsen i 8 § 1 mom. 1 kap., som förutsätter att häktning är nödvändig för att trygga förundersökningen, rättegången eller straffverkställigheten eller på grund av återfallsfara, i vissa fall tolkats oenhetligt. Enligt 1 kap. 3 § 1 mom. 1 punkten får den som på sannolika skäl misstänks för brott anhållas, om för brottet inte stadgas lindrigare straff än fängelse i två år. Då förutsätts inte fara för flykt, kollusion eller återfall. Däremot förutsätter anhållande av den som misstänks för ett lindrigare brott att sådan fara är för handen. Enligt 2 punkten i det nämnda momentet kan den misstänkte anhållas, om det strängaste för brottet stadgade straffet fängelse i mer än ett år och det dessutom finns flykt-, kollusions- eller återfallsfara.

Innan tvångsmedelslagen trädde i kraft skulle den som var misstänkt för ett ovan avsett särskilt grovt brott anhållas och häktas, om det inte var uppenbart att det inte fanns skäl därtill. Då tvångsmedelslagen trädde i kraft avstod man från ett sådant "tvångshäktande". Anhållande och häktning förblev likväl möjligt även om de särskilda föresättningarna för dessa tvångsmedel, dvs. flykt-, kollusions- eller återfallsfara, saknas.

Medan tvångsmedelslagen varit i kraft har den meningen i 8 § 1 mom. 1 kap. som hänvisar till tryggandet av förundersökningen, rättegången eller straffverkställigheten samt eliminerandet av återfallsfaran, i bland tolkats så att det även vid särskilt grova brott förutsätts att någon ovan nämnd fara är för handen. Stadsgandet förutsätter inte detta. Avsikten med det var att poängtera att vid handläggningen av häktningssyrkandet bör domstolen noggrant pröva huruvida en sådan fara föreligger ännu vid häktningstidpunkten, om brottet är sådant att häktning verkligen förutsätter en sådan fara. T.ex. kollusionsfara föreligger inte längre, eftersom brottet i det skedet redan utretts.

För att rätta till ovan nämnda oklarhet förelås det att den sista meningen i 1 § 1 mom. 8 §, som hänvisar till tryggandet av att straffprocessen kan genomföras och eliminerandet av återfallsfaran och som inte heller annars är nödvändig, utgår.

26 §. *Häktning av dömd.* Enligt 1 mom. skall

förutsättningarna för häktning graderas enligt huruvida det utdömda fängelsestraffet är minst två år, mindre än två år men minst ett år eller mindre än ett år. Enligt 1 mom. skulle den dömde — i motsats till vad som är fallet enligt 2 punkten — kunna häktas eller fortfarande hållas häktad oavsett om det finns fara för flykt eller återfall.

Momentets 3 punkt gäller dels det fall att den dömde saknar stadigvarande bostad i Finland, dels s.k. brottsspiraler. Brottsspiralrekvisitet skulle kunna tillämpas på den som i en eller flera domar dömts till fängelsestraff för brott som begåtts med korta mellanrum. Huvudvikten skall läggas vid antalet brott och perioden inom vilken de begåtts. Utöver antalet brott kan domstolen beakta den dömdes levnadsförhållanden i allmänhet. Stadgandet kan tillämpas, då den åtalade antingen på en gång eller i flera repriser döms för brott som begåtts med korta mellanrum. I det sistnämnda fallet behöver de ådömda fängelsestraffen inte vara ovillkorliga. Häktningen måste vara nödvändig ”för att hindra fortsatt brottslighet av lika allvarlig art.” Det behöver alltså inte nödvändigtvis befaras att det är fråga om återfall i samma slags brott, men brotten skall vara lika allvarliga. Det föreslås att i 2 mom. tas in bestämmelsen i slutet av den första meningen i gällande 26 § som stadgar att ett beslut om häktning av en dömd är i kraft tills verkställigheten av straffet inleds eller fullföljdsdomstolen förordnar annat.

28 §. *Behandling av häktad, anhållen och gripen.* Paragrafen innehåller f.n. ett hänvisningsstadgande enligt vilket om behandlingen av häktade och anhållna i fängelse eller annan anstalt stadgas särskilt. Stadganden om detta återfinns i lagen om rannsakningsfängelse (615/74). Stadgandena i den lagen talar om rannsakningsfångar, med vilket avses den som häktats med stöd av tvångsmedelslagen, men enligt 19 § i lagen skall vid behandlingen av den som är anhållen i tillämpliga delar iakttas vad i denna lag stadgas. Dessutom skall enligt 2 mom. i den nämnda paragrafen stadgandena i lagen i tillämpliga delar iakttas, då någon eljest med stöd av lag gått förlustig sin frihet.

Nu föreslås att det i 28 § 1 kap. tvångsmedelslagen hänvisas direkt till lagen om rannsakningsfängelse. Enligt förslaget skall bestämmelsen gälla även den som gripits. Dessutom föreslås att i den finska lagtexten det ålderdom-

liga uttrycket ”käsittely” ersätts med ordet ”kohtelu”.

Till paragrafen föreslås också ett nytt 2 mom. enligt vilket inrikesministeriet får utfärda bestämmelser om behandlingen av anhållna och gripna i polisens lokaliteter. Inrikesministeriet har traditionellt utfärdat direktiv om behandlingen av anhållna. De senaste utfärdades 1985. Då bestämmelserna om myndigheternas rätt att utfärda normer ändrades upphävde ministeriet dessa direktiv den 21.2.1990. Från ingången av 1991 har de varit i kraft endast som rekommendationer.

Biträdande justitieombudsmannen har i en till justitieministeriet riktad och 20.8.1993 daterad skrivelse konstaterat att det gällande rättsliga läget, enligt vilka direktiven om behandlingen av anhållna endast är rekommendationer, inte kan anses tillfredsställande med tanke på de gripnas och anhållnas rättsskydd. De direktiv som för närvarande endast gäller såsom rekommendationer innehåller flera för rättsskyddet centrala bestämmelser. Det föreslagna fullmaktstadgandet behövs för att direktiven ånyo skall bli bindande normer.

2 kap. Reseförbud

1 §. *Förutsättningar för reseförbud.* Eftersom reseförbud används i stället för anhållande och häktning, föreslås att den som på sannolika skäl misstänks för brott får meddelas reseförbud i stället för dessa tvångsmedel, om det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst ett år och det dessutom finns fara för flykt eller återfall.

2 §. *Innehållet i reseförbud.* Reseförbud används som ett lindrigare tvångsmedel i stället för anhållande och häktning. Det har visat sig vara ett användbart tvångsmedel i fråga om t.ex. ungdomar och tillfällighetsbrottslingar.

Enligt 2 kap. 1 § tvångsmedelslagen får den som meddelats reseförbud inte avlägsna sig från den ort eller det område som anges i beslutet, om inte i beslutet ges tillstånd till det för skötsel av arbete eller av annat jämförbart skäl eller den myndighet som beslutat om reseförbudet av viktiga skäl beviljar tillfälligt lov att avlägsna sig. Reseförbudet kan dessutom skärpas med i 2 mom. avsedda påbud (skyldighet att på vissa tider vara anträffbar i sin bostad eller på sin arbetsplats eller skyldighet att vistas i en inrättning eller på sjukhus,

där vederbörande befinner sig eller intas). Överträder den som har meddelats reseförbud bestämmelserna, kan han anhållas eller häktas.

I vissa fall har området som den som meddelats reseförbud inte får avlägsna sig ifrån bestämts så noggrant att det omfattar t.ex. endast en viss del av kommunen. Därigenom har man kunna hindra den som meddelats reseförbud att besöka platser där han lätt skulle kunna återfalla i brott. I vissa speciella fall kan ett regionalt begränsat vistelseförbud vara befogat. Den som misstänks t.ex. för ett i en hamn begånget brott eller för brott som vanligen begås i hamnar kan vid behov hindras att vistas på hamnområdet medan reseförbudet är i kraft. Det föreslås att i 2 § 1 mom. 2 kap. tvångsmedelslagen tas in en bestämmelse enligt vilken den som meddelats reseförbud också kan förbjudas att visats eller röra sig på ett visst område som nämns i förbudet.

5 kap. Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning

1 §. *Förutsättningar för husrannsakan.* Från

riksdagens svar på regeringens proposition 66/1988 rd., i vilken till förteckningen i momentets slut fogades en hänvisning till innehav av förfalskningsmaterial och innehav av falska pengar, föll av misstag bort omnämmandet av spridning av våldsskildring. Det föreslås att omnämmandet av detta brott på nytt tas in i momentet.

12 §. *Förrättande av kroppsvisitation och kroppsbesiktning.* Det föreslås att omnämmandet i paragrafens 2 mom. av tagande av blodprov stryks, varvid även annan hälsovårdspersonal än läkare får ta blodprov. Avsikten är att i administrativa anvisningar bestämma vilka som får ta blodprov.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/87) 1 kap. 1 § 1 mom., 3 § 1 mom. 2 punkten, 6 § 1 och 3 punkten, 7 § 2 mom., 8 § 1 mom., 26 och 28 §§, 2 kap. 1 § och 2 § 1 mom. samt 5 kap. 1 § 1 mom. och 12 § 2 mom.,

av dessa lagrum 1 kap. 1 § 1 mom. och 5 kap. 1 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 24 augusti 1990 (772/90), 1 kap. 3 § 1 mom. 2 punkten och 2 kap. 1 § sådana de lyder i lag av den 27 mars 1992 (271/92) samt 1 kap. 6 § 1 och 3 punkten sådana de lyder i lag av den 29 december 1988 (1258/88), som följer:

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

1 §

Allmän rätt att gripa

Anträffas den som har begått brott på bar gärning eller flyende fot får han gripas av vem som helst, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri.

3 §

Förutsättningar för anhållande

Den som på sannolika skäl misstänks för brott får anhållas,

2) om för brottet stadgas lindrigare straff än fängelse i två år, men det strängaste straffet är fängelse i minst ett år och den misstänktes förhållanden eller andra omständigheter gör det sannolikt att han

a) flyr eller på annat sätt drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff,

b) försvårar sakens utredning genom att undanröja, förstöra, ändra eller gömma bevis

eller påverka ett vittne, en målsägande, en sakkunnig eller en medgärningsman eller
c) fortsätter sin brottsliga verksamhet;

6 §

Anhållningsberättigad tjänsteman

Om anhållande beslutar en *anhållningsberättigad tjänsteman*. Anhållningsberättigade tjänstemän är

1) polisöverdirektören, polisdirektör, polisöverinspektör, länspolisråd, biträdande polisinspektör, länsöverkommissarie, länskommissarie, länsman, biträdande länsman, polismästare, biträdande polismästare, föreståndare för utlänningsbyrå, chefen och biträdande chefen för centralkriminalpolisen, chefen för centralkriminalpolisens undersökningsbyrå och chefen för centralkriminalpolisens byrå för internationella ärenden, chefen för skyddspolisen och avdelningschef vid skyddspolisen som chef för verksamhetsenhet, kriminalöverinspektör, kriminalinspektör, kriminalöverkommissarie, överkommissarie, kriminalkommissarie och kommissarie,

3) vid tullstyrelsen chefen för bevaknings- och revisionsenheten, chefen för övervakningsbyrån och undersökningsbyrån, överinspektör och tullsekreterare som sköter förundersök-

ningsuppgifter samt i tulldistrikt chefen för tulldistriktet, direktör och biträdande direktör som sköter bevakningsuppgifter samt överinspektör och tullöverinspektör som sköter förundersökningsuppgifter samt

7 §

Underrättelse och registrering

I enlighet med den anhållnes anvisningar skall någon av hans anhöriga eller någon annan som står honom nära utan dröjsmål underrättas om anhållandet. Om detta skulle förorsaka synnerligt men för utredningen av brottet, kan underrättelsen framskjutas högst tills domstolen tar upp yrkandet om häktning av den anhållne. En sådan underrättelse får dock inte utan synnerliga skäl lämnas mot den anhållnes vilja. En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om att skjuta fram underrättelsen.

8 §

Häktningsförutsättningar

Den som på sannolika skäl misstänks för ett brott får under de förutsättningar som nämns i 3 § 1 mom. häktas.

26 §

Häktning av dömd

Domstolen får förordna att den som dömts till ovillkorligt fängelsestraff skall häktas eller fortfarande hållas häktad, om

1) det utdömda straffet är fängelse i minst två år;

2) det utdömda straffet är fängelse under två år men minst ett år och det är sannolikt att den dömde

a) flyr eller på annat sätt drar sig undan verkställighet av straff eller

b) fortsätter sin brottsliga verksamhet;

3) det utdömda straffet är fängelse under ett år och

a) den dömde inte har stadigvarande bostad i Finland och det är sannolikt att han genom att lämna landet drar sig undan verkställighet av straff eller

b) den dömde i en eller flera domar har dömts till fängelsestraff för flera brott som har

begåtts med korta mellanrum och häktningen är nödvändig för att hindra fortsatt brottslig verksamhet av lika allvarlig art.

Ett beslut om häktning av en dömd är i kraft tills verkställigheten av straffet inleds eller fullföljdsdomstolen förordnar annat i saken.

28 §

Behandling av häktade, anhållna och gripna

Om behandlingen av häktade, anhållna och gripna i fängelse eller annan anstalt stadgas i lagen om rannsakningsfängelse (615/74).

Inrikesministeriet får meddela föreskrifter om behandlingen av anhållna och gripna i polisens utrymmen.

2 kap.

Reseförbud

1 §

Förutsättningar för reseförbud

Den som på sannolika skäl misstänks för brott får i stället för att anhållas eller häktas meddelas reseförbud, om det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst ett år och den misstänktes förhållanden eller andra omständigheter gör det sannolikt att han

1) flyr eller på annat sätt drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff eller

2) fortsätter sin brottsliga verksamhet.

2 §

Innehållet i reseförbud

Den som har meddelats reseförbud får inte avlägsna sig från den ort eller det område som anges i beslutet. Han kan också förbjudas att vistas eller röra sig på ett visst område som anges i beslutet. Han kan dock i beslutet ges tillstånd att avlägsna sig från den ort eller det område som anges i beslutet för att sköta sitt arbete eller av annat jämförbart skäl. Den myndighet som beslutar om reseförbud får av viktiga skäl bevilja honom tillfälligt lov att avlägsna sig.

5 kap.

Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning

1 §

Förutsättningar för husrannsakan

Om det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader, får husrannsakan företas i byggnader, rum eller slutna kommunikationsmedel eller på slutna förvaringsställen för att eftersöka föremål som skall tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredningen av brottet. Husrannsakan får företas också om

det brott som misstanken gäller är spridning av våldsskildring, innehav av förfalskningsmaterial, innehav av falska pengar eller intrång i personregister.

12 §

Förrättande av kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Endast läkare får utföra undersökningar som kräver medicinsk sakkunskap.

Denna lag träder i kraft den

19 .

Helsingfors den 23 september 1994

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Anneli Jäätteenmäki*

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/87) 1 kap. 1 § 1 mom., 3 § 1 mom. 2 punkten, 6 § 1 och 3 punkten, 7 § 2 mom., 8 § 1 mom., 26 och 28 §§, 2 kap. 1 § och 2 § 1 mom. samt 5 kap. 1 § 1 mom. och 12 § 2 mom.,

av dessa lagrum 1 kap. 1 § 1 mom. och 5 kap. 1 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 24 augusti 1990 (772/90), 1 kap. 3 § 1 mom. 2 punkten och 2 kap. 1 § sådana de lyder i lag av den 27 mars 1992 (271/92) samt 1 kap. 6 § 1 och 3 punkten sådana de lyder i lag av den 29 december 1988 (1258/88), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

Gripande

1 §

Allmän rätt att gripa

Anträffas den som har begått brott på bar gärning eller flyende fot får han gripas av vem som helst, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande eller lindrigt bedrägeri.

1 §

Allmän rätt att gripa

Anträffas den som har begått brott på bar gärning eller flyende fot får han gripas av vem som helst, om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri.

Anhållande

3 §

Förutsättningar för anhållande

Den som på sannolika skäl misstänks för brott får anhållas,

2) om för brottet stadgas lindrigare straff än två års fängelse, men det strängaste straffet är mer än ett års fängelse eller om brottet utgörs av olovligt brukande och den misstänktes förhållanden eller andra omständigheter gör det sannolikt att han

a) flyr eller på annat sätt drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff,

b) förstör sakens utredning genom att undanröja, förstöra, ändra eller gömma bevis eller

2) om för brottet stadgas lindrigare straff än fängelse i två år, men det strängaste straffet är fängelse i minst ett år och den misstänktes förhållanden eller andra omständigheter gör det sannolikt att han

a) flyr eller på annat sätt drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff,

b) försvårar sakens utredning genom att undanröja, förstöra, ändra eller gömma bevis

Gällande lydelse

påverka ett vittne, en målsägande, en sakkunnig eller en medgärningsman eller

c) fortsätter sin brottsliga verksamhet;

6 §

Anhållningsberättigad tjänsteman

Om anhängande beslutar en *anhållningsberättigad tjänsteman*. Anhållningsberättigade tjänstemän är

1) polisöverdirektören, polisöverinspektör, överinspektören vid polisbyrån vid inrikesministeriets polisavdelning, polisinspektör, biträdande polisinspektör, länskommissarie, *polischefen i landskapet Åland*, länsman, biträdande länsman, polismästare, biträdande polismästare, direktör för passavdelning, föreståndaren för passavdelningens passbyrå och föreståndaren för utlämningsbyrån, chefen och biträdande chefen för centralkriminalpolisen, chefen för centralkriminalpolisens undersökningsbyrå, chefen för centralkriminalpolisens Interpolbyrå, chefen och biträdande chefen för skyddspolisen, *chefen och biträdande chefen för rörliga polisen*, kriminalöverinspektör, kriminalinspektör, kriminalöverkommissarie, överkommissarie, kriminalkommissarie och kommissarie,

3) vid tullstyrelsens revisions- och övervakningsavdelning avdelningschefen och biträdande avdelningschefen, *chefen för övervakningsbyrån*, chefen för undersökningsbyrån, överinspektör och tullsekreterare som sköter förundersökningsuppgifter samt i tulldistrikt tulldirektören, chefen för övervakningsbyrån och tullöverinspektör som sköter förundersökningsuppgifter samt

Föreslagen lydelse

eller påverka ett vittne, en målsägande, en sakkunnig eller en medgärningsman eller

c) fortsätter sin brottsliga verksamhet;

6 §

Anhållningsberättigad tjänsteman

Om anhängande beslutar en *anhållningsberättigad tjänsteman*. Anhållningsberättigade tjänstemän är

1) polisöverdirektören, *polisdirektör*, polisöverinspektör, *länspolisråd*, biträdande polisinspektör, *länsöverkommissarie*, länskommissarie, länsman, biträdande länsman, polismästare, biträdande polismästare, föreståndare för *utlämningsbyrå*, chefen och biträdande chefen för centralkriminalpolisen, chefen för centralkriminalpolisens undersökningsbyrå och *chefen för centralkriminalpolisens byrå för internationella ärenden*, chefen för skyddspolisen och *avdelningschef vid skyddspolisen som chef för verksamhetsenhet*, kriminalöverinspektör, kriminalinspektör, kriminalöverkommissarie, överkommissarie, kriminalkommissarie och kommissarie,

3) vid tullstyrelsen *chefen för bevaknings- och revisionsenheten*, chefen för övervakningsbyrån och undersökningsbyrån, överinspektör och tullsekreterare som sköter förundersökningsuppgifter samt i tulldistrikt *chefen för tulldistriktet, direktör och biträdande direktör som sköter bevakningsuppgifter* samt överinspektör och tullöverinspektör som sköter förundersökningsuppgifter samt

7 §

Underrättelse och registrering

I enlighet med den anhållnes anvisningar skall någon av hans anhöriga och någon annan som står honom nära underrättas om anhållandet så snart detta kan se utan synnerligt men för utredningen av brottet. En sådan underrättelse får dock inte utan synnerliga skäl lämnas mot den anhållnes vilja.

I enlighet med den anhållnes anvisningar skall någon av hans anhöriga eller någon annan som står honom nära utan dröjsmål underrättas om anhållandet. *Om detta skulle förorsaka synnerligt men för utredningen av brottet, kan underrättelsen framskjutas högst tills domstolen tar upp yrkandet om häktning av den anhållne.* En sådan underrättelse får dock

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

inte utan synnerliga skäl lämnas mot den anhållnes vilja. *En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om att skjuta fram underrättelsen.*

Häktning

8 §

Häktningsföresättningar

Den som på sannoliga skäl misstänks för ett brott får under de föresättningar som nämns i 3 § 1 mom. häktas, om det är nödvändigt för att säkerställa förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff eller för att hindra att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet.

8 §

Häktningsföresättningar

Den som på sannoliga skäl misstänks för ett brott får under de föresättningar som nämns i 3 § 1 mom. häktas.

26 §

Häktning av dömd

När en svarande som är häktad döms till ovillkorligt fängelsestraff, skall domstolen på de grunder som anges i 8 § besluta om han fortfarande skall hållas häktad tills verkställigheten av straffet inleds eller annat förordnas i saken. Under motsvarande föresättningar får domstolen på yrkande av åklagaren eller målsäganden förordna att en svarande som är på fri fot skall häktas.

26 §

Häktning av dömd

Domstolen får förordna att den som dömts till ovillkorligt fängelsestraff skall häktas eller fortfarande hållas häktad, om

1) *det utdömda straffet är fängelse i minst två år;*

2) *det utdömda straffet är fängelse under två år men minst ett år och det är sannolikt att den dömd*

a) *flyr eller på annat sätt drar sig undan verkställighet av straff eller*

b) *fortsätter sin brottsliga verksamhet*

3) *det utdömda straffet är fängelse under ett år och*

a) *den dömd inte har stadigvarande bostad i Finland och det är sannolikt att han genom att lämna landet drar sig undan verkställighet av straff eller*

b) *den dömd i en eller flera domar har dömts till fängelsestraff för flera brott som har begåtts med korta mellanrum och häktningen är nödvändigt för att hindra fortsatt brottslig verksamhet av lika allvarlig art.*

Ett beslut om häktning av en dömd är i kraft tills verkställigheten av straffet inleds eller fullföljdsdomstolen förordnar annat i saken.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Kompletterande stadganden

28 §

Behandling av häktade och anhållna

Om behandlingen av häktade och anhållna i fängelse eller annan anstalt stadgas särskilt.

28 §

Behandling av häktade, anhållna och gripna

Om behandlingen av häktade, anhållna och gripna i fängelse eller annan anstalt stadgas i lagen om rannsakningsfängelse (615/74).

Inrikesministeriet får meddela föreskrifter om behandlingen av anhållna och gripna i polisens utrymmen.

2 kap.

Reseförbud

1 §

Förutsättningar för reseförbud

Den som på sannolika skäl misstänks för brott får i stället för att anhållas eller häktas meddelas reseförbud, om det strängaste straffet för brottet är mer än ett års fängelse eller om brottet utgörs av olovligt brukande och den misstänktes förhållanden eller andra omständigheter gör det sannolikt att han

1) flyr eller på annat sätt drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff eller

2) fortsätter sin brottsliga verksamhet.

2 §

Innehållet i reseförbud

Den som meddelats reseförbud får inte avlägsna sig från den ort eller det område som anges i beslutet. Han kan dock i beslutet ges tillstånd att avlägsna sig från orten eller området för att sköta sitt arbete eller av annat jämförbart skäl. Den myndighet som beslutar om reseförbud får av viktiga skäl bevilja honom tillfälligt lov att avlägsna sig.

1 §

Förutsättningar för reseförbud

Den som på sannolika skäl misstänks för brott får i stället för att anhållas eller häktas meddelas reseförbud, om det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst ett år och den misstänktes förhållanden eller andra omständigheter gör det sannolikt att han

1) flyr eller på annat sätt drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff eller

2) fortsätter sin brottsliga verksamhet.

2 §

Innehållet i reseförbud

Den som har meddelats reseförbud får inte avlägsna sig från den ort eller det område som anges i beslutet. Han kan också förbjudas att vistas eller röra sig på ett visst område som anges i beslutet. Han kan dock i beslutet ges tillstånd att avlägsna sig från den ort eller det område som anges i beslutet för att sköta sitt arbete eller av annat jämförbart skäl. Den myndighet som beslutar om reseförbud får av viktiga skäl bevilja honom tillfälligt lov att avlägsna sig.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning*Husrannsakan*

1 §

Förutsättningar för husrannsakan

Om det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det strängaste straffet är mer än sex månaders fängelse, får husrannsakan företas i byggnader, rum eller slutna kommunikationsmedel eller på slutna förvaringsställen för att eftersöka föremål som skall tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredningen av brottet. Husrannsakan får företas också om det brott som misstanken gäller är innehav av förfalskningsmaterial, innehav av falska pengar eller intrång i personregister.

1 §

Förutsättningar för husrannsakan

Om det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader, får husrannsakan företas i byggnader, rum eller slutna kommunikationsmedel eller på slutna förvaringsställen för att eftersöka föremål som skall tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredningen av brottet. Husrannsakan får företas också om det brott som misstanken gäller är *spridning av våldsskildring*, innehav av förfalskningsmaterial, innehav av falska pengar eller intrång i personregister.

Kroppsvisitation och kroppsbesiktning

12 §

Förrättande av kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Andra än läkare får *inte ta blodprov eller* utföra annan undersökning som kräver medicinsk sakkunskap.

Endast läkare får utföra undersökningar som kräver medicinsk sakkunskap.

Denna lag träder i kraft den

19 .

